

Verf maken tussen de stieren

De creatieve wende in de creatieve vakanties in Frankrijk

Al heel lang is Frankrijk in de zomer het thuisland van Nederlanders die met hun handen niet kunnen en willen stilzitten. Het Franse platteland lijkt bij uitstek de uitdaging te zijn voor de vele creatieve geesten die ons land rijk is waarbij het echte vakantiegevoel pas ontstaat als er ook iets gemaakt wordt. Soms kan dat oprecht kunst genoemd worden, maar dat hoeft het niet altijd te zijn. Veel van de kunstencentra die als Nederlandse enclaves afgelopen decennia in Frankrijk zijn ontstaan, worden inmiddels wel geconfronteerd met een verzadiging van de markt. Terwijl de interesse ongeveer op het zelfde peil blijft groeit het aantal plaatsen waar je een creatieve vakantie kan doorbrengen nog steeds. Het gevolg kan niet anders zijn dan dat er de laatste zomers nogal wat plaatsen open blijven, wat het misschien juist des te leuker maakt voor de overblijvende deelnemers. Maar het gaat er soms ook hard aan toe en er sneuvelen heel wat recente initiatieven. Zelfs de Nederlandse culturele eilanden die al lang en diep geworteld zijn in het Franse platteland hebben het moeilijk. Vandaar dat men ook op zoek gaat naar een wat minder gewoon aanbod aan cursussen en workshops. Want ook hier geldt: wie opvalt blijft overeind. De creatieve wende die de creatieve vakanties in Frankrijk noodgedwongen hebben moeten maken heeft soms pareltjes van inventiviteit opgeleverd.

Een van die bijzondere initiatieven in Frankrijk bestaat zelf ook al weer een paar jaar. Het begon ooit bij wijze van experiment in Nederland. In een boekwinkel werden een paar oude boeken gevonden over middeleeuwse schildertechnieken, inclusief recepten en voorschriften. Het uitproberen van die recepten leverde nogal wat problemen op, maar met wat fantasie en een flinke dosis materiaalinzicht werden de lacunes naar eigen inzicht opgevuld. Het enthousiasme nam toe en sloeg over op anderen. Met een groep experimenteren levert ook veel sneller en veel meer resultaat op. Middeleeuwse verf bleek niet alleen leuk als historisch curiosum, maar leverde verrassend mooie kleuren op. Verder bleek er van alles mis te zijn met de materiaaltechnische kennis van de Nederlandse kunstenaar, die in zijn opleiding duidelijk niet was lastiggevallen met enig inzicht in het schildermateriaal waarmee werd gewerkt. De vraag naar kennis omtrent schildertechnieken was dus betrekkelijk groot en in die luwte kon de eenmaal ingezette beweging gemakkelijk groeien. Een beweging die zich recentelijk manifesteert onder de naam *slow-painting*. Er ontstond in 's-Hertogenbosch zelfs een centrum waar die oude schildertechnieken aan een groot publiek werden overgedragen. Vervolgens werd het initiatief in de zomermaanden overgeplant naar Italië en Frankrijk. En met succes.

In een van die prachtig verstilde dorpjes die Frankrijk rijk is, ver van de autowegen, ver van de stad ook, bevindt zich op het marktplein een oude

kerk en een paar winkeltjes en ook een pastorie die dat natuurlijk allang niet meer is. In Larochemillay, diep weggestoken in de Bourgondische Morvan, aan de voet van de hoogste berg en heiligste berg van dat gebergte, is de oude pastorie met bijbehorend schooltje al meer dan 20 jaar geleden zonder enige stijlbreuk omgetoverd tot een cultureel centrum. In die sfeervolle entourage worden voor voornamelijk Nederlandse cursisten teken, schilder, beeldhouw, grafiek en fotocursussen georganiseerd. Sinds een paar jaar is het ook mogelijk om daar te leren omgaan met oude schildertechnieken. Technieken die soms al veel ouder zijn dan het stokoude dorpje zelf. Het meeste gebeurt noodzakelijkerwijs binnen, want de keuken van de schilder is behoorlijk uitgebreid, maar ook wordt er, na de nodige voorbereidingen, buiten gewerkt. In het veld. Wat soms tot behoorlijk hilarische situaties kan leiden, waarbij menig schilder, achterna gezeten door goedwillige Bourgondische stieren, zijn verfkeuken in de steek moest laten. Of zoals de verf, die aangemaakt werd met eigeel, die door de katten en honden werd opgegeten. En niet alleen de verf, maar ook het halve schilderij, dat is gemaakt met natuurlijke en dus eetbare materialen. De experimentzin van dit initiatief kent nauwelijks grenzen en alles van het veld kan ook weer van pas komen in de keuken. Een roestige spijker wordt met veel geduld tot pigment vermalen en levert een onnavolgbare diepbruine kleur op. Stukken klei worden gezuiverd en met een glazen looper gewreven tot verf. Bijenwas wordt gesmolten en met pigment vermengd wordt het een pasteuze verf, waarmee de oude Grieken en Romeinen al aardig raad wisten. Zelfs bladgoud wordt gebruikt, op de meest oneigenlijke manieren, bij zowel temperaverf als bijenwasverf of te wel encaustiek. Van bijenwas wordt ook een verfsoort gemaakt die je vreemd genoeg met water kan verdunnen en die een fabuleus frescoachtige uitstraling heeft. Nieuw? Welnee, het recept is al meer dan 3000 jaar oud!

De cursus *oude schildertechnieken* in Larochemillay is een initiatief van Rocheculturelle en Quadratura. Larochemillay bevindt zich in Bourgondië op ongeveer 6 uur rijden van Nederland en op ongeveer 30 kilometer van Autun, een schitterende cultuurstad met Romeinse roots en beroemde Romaanse kapitelen (de mooiste van Frankrijk) temidden van een overtuigend aanwezig heuvellandschap. De cursus wordt gegeven door Lukas M. Stofferis (1961), beeldend kunstenaar, kunstfilosoof en initiatiefnemer van de slow-painting beweging in Nederland. Van 16 tot en met 23 augustus. Meer over de cursus op www.rocheculturelle.com
Over oude schildertechnieken valt alles te lezen op www.oudeschildertechnieken.nl

(telefoon Lukas M. Stofferis 06-38054129)